

Очаквания и предложения на УС на БСК към следващото редовно правителство, излъчено от 48^{то} Народно събрание

Съдържание

1. Икономическа и индустриална политика	1
2. Външноикономически отношения	3
3. Държавна администрация, финанси и данъци	4
4. Правни въпроси.....	6
5. Образование, обучение и умения	6
6. Интереси на работодателите	7
7. Дигитална трансформация	8

1. Икономическа и индустриална политика

1.1. Инвестиционна политика, трансформация на икономиката и бизнес-среда

- Ускоряване на темпото за членство на България в Евронзоната, Шенген и ОИСР.
- Създаване на възможност за разширяване на успешните проекти и програми от НПВУ с национално финансиране. Включително и продължаване на действието на плана с бюджетни средства след изтичане на срока за неговото финансиране със средства от ЕС. Превръщането на НПВУ в дългосрочно работещ модел примерно за 10 години.
- Възстановяване статута и функциите на Агенцията за анализи и прогнози към МС, закрыта през 2010 г.
- Спешно изготвяне, консултиране и приемане на Закон за националното стратегическото планиране.
- Промяна на разпределението между приходите на общините и централната власт, радикално преустройство на административно-териториалното деление на страната и намаляване на броя на общините, в съответствие с новите демографски и икономически реалности.
- Приемането в най-кратък срок на нова енергийна стратегия на България (най-късно до края на 2023г.), която да отчита нуждите от сигурност на енергийните доставки, постигане на диверсификация и запазване на конкурентоспособността на националната икономика в условията на зелен енергиен преход.
- Намаляване на административната тежест, премахване на административните пречки пред инвестициите в собствени енергийни източници за предприятията. Досега предприетите мерки не са достатъчни. Периодичен (ежегоден) преглед на действащите регулаторни режими с цел намаляване и облекчаване на регулаторната тежест върху бизнес предприемачеството в съответствие със Закона за ограничаване на административното регулиране и контрола върху стопанската дейност, ЗОАРКСД
- Реална реформа в областта на образованието и науката, така че българския бизнес да получава специалисти освен с дипломи и с високо качество на образование и научните изследвания - финансирани с публични средства да произвеждат патенти и иновации които реално могат да се използват от бизнеса.¹

¹ Бавният темп на реформата в момента, който е обоснован с желанието да не се засегне настоящото поколение преподаватели във висшите училища с високи изисквания води до силно изоставане от всички държави в ЕС

- Определяне на потенциала на икономиката да привлича ПЧИ не чрез нивото на преките данъци, а чрез нивото на обща фискална тежест (преки данъци, косвени данъци, квазиданъци, осигуровки и други). Общата фискална тежест по последни данни е една от високите в ЕС и доближава 40% от дохода на зает.
- Ускорено реализиране и недопускане на забавяне по НПВУ. Всички проекти свързани с бизнеса трябва да бъдат реализирани приоритетно.
- Реализиране на действията за реакция в енергийната криза и подкрепа за бизнеса. Осигуряване на компенсация за високи цени на електроенергията и природния газ.
- Здравна реакция на продължаващата пандемия, така че да не се налагат нови ограничителни мерки и да не се нарушава нормалния цикъл на потребление, производство и работоспособност.
- Постигане на високата информираност на предприятията за Европейската зелена сделка и за това какво ги очаква в краткосрочен и средносрочен план;
- Създаване на условия и насърчаващи политики и мерки за повишаване на ресурсната ефективност на предприятията чрез приоритизиране на зелената икономика, вкл. оптимизация на организационната структура и човешките ресурси, енергийна ефективност, внедряване на нови технологии и технологични решения.

1.2. Енергетика, енергийна ефективност и енергиен пазар

- Приемане на балансирана национална енергийна стратегия до 2030 г. и Стратегия за декарбонизация на българската икономика до 2050 г., основани върху целеви средногодишен ръст на БВП от минимум 3% вместо досегашните разчети по модела PRIMES на ЕК, предвиждащ 1,4% дългосрочен ръст на БВП за българската икономика, и прецизиране на всички средно и дългосрочни цели за въглероден и енергиен интензитет на икономиката, крайно потребление в бита и основните сектори на икономиката, дългосрочни равнища на цените, енергийна ефективност и енергиен микс.
- Продължаване дейността на Комисията за устойчиво мобилност (КУМ), към Комисията по зелената сделка, за да се приемат:
- Визия за устойчива електрическа мобилност,
- Стратегия за електрическа мобилност,
- Закон за електрическа мобилност.

1.3. Климат и околна среда

- Предприемане на всички необходими мерки за подготовка и осъществяване на радикален обрат за ускорена конвергенция в производителността и доходите спрямо средните нива в ЕС до 2030-2050 г. на основата на обща трансформация на структурата на икономиката, енергетиката и основните сектори в изпълнение на целите на Европейския зелен пакт за устойчиво, интелигентно и приобщаващо развитие в съответствие с изразените позиции на УС на БСК по изпълнение на ангажиментите и целите на Европейския зелен пакт от 05.02.2020 г.²
- Инициране на комплекс от мерки за осъществяване на зеления преход и изпълнение на ангажиментите по т. нар. Европейски зелен пакт, вкл. налагане на единна рамка за национално стратегическо планиране, приемане на ограничен брой национални стратегически документи, вкл. национална програма за развитие до 2030 г., националната енергийна стратегия, съгласувани и непротиворечиви национални дългосрочни цели и приоритети, политики, мерки, контролни механизми и ключово значими национални инвестиционни проекти, осигурени с прозрачни канали за финансиране, координиращи и отговорни институции, подготовка на основни реформи и промени в законодателството.
- Създаване към Консултативния съвет по т. нар. Европейска зелена сделка (ПМС 86/2020 г.) на работни групи, оглавявани от ресорни зам.-министри, които покриват функционално и експертно основните секторни и хоризонтални политики и приоритети, свързани с Европейския зелен пакт, вкл.: приоритети в областта на климата до 2030-2050 г., чиста, достъпна и сигурна енергия, стратегия за чиста и кръгова икономика, интелигентна мобилност, екологосъобразно строителство и инфраструктура, екологосъобразна селскостопанска политика - „От фермата до

или извън ЕС, които граничат с България. Румъния, Хърватия, Турция вече имат по няколко (3-5) университети в световните класации на висшите училища, дори и в ТОП 500.

² https://www.bia-bg.com/uploads/files/positions/US_position_Green_EU_Pact-2020.pdf

трапезата“, биологичното разнообразие и нетоксична околна среда, научни изследвания, иновации, образование и обучение, социално ангажиран и справедлив преход и финансиране на прехода.

- Стартиране на пилотни проекти за определяне на ТБО по размер на събраните и третирани битови отпадъци;
- Разпределение на приходите в ПУДООС от продуктови такси от лица с разширена отговорност, които пускат на пазара стоки след употребата на които се образуват масово разпространени към лица извършващи дейности по третиране и общините;
- Отпадане на режима на административен монопол за дейности по оползотворяване на масово разпространени отпадъци и намеса в общността пазар, несъвместима с Договора за функциониране на ЕС;
- Отстраняване на проблемите във функционирането на Националната информационна система за отпадъците за осигуряване на надеждна информация на потребителите ѝ;
- Ефективно налагане на „зелените“ обществени поръчки (ЗеОП);
- Подобряване на административния капацитет и осигуряване на компетентен персонал в контролните органи по околна среда и недопускане на забавено издаване на решения и разрешителни.

2. Външноикономически отношения

2.1. Развитие и насърчаване на експортния потенциал

- Изготвяне на *национална експортна стратегия*³.
- Изготвяне на *секторни експортни стратегии* със силните секторни асоциации.
- Селективна подкрепа на *продукти с висока добавена стойност и иновативност*.
- Реформа на подбора, работата и атестацията на СТИВ⁴.

2.2. Изследвания и иновации. Глобална конкурентоспособност на български иновативни предприятия

- Разработване и приемане на изцяло нова концепция за развитието на научните изследвания и иновациите. Финансирането на научните изследвания да е единствено и само на базата на точни и ясни критерии, обвързани с резултати, които да са международно признати (международни патенти, статии в най-авторитетните международни научни издания и т.н.). Фундаменталната наука да се финансира единствено при заявка и амбиция за световно откритие или новост на принцип защита на даденото изследване с проект.
- Нормативна рамка, която да позволява финансиране на дълбоко-научни (deep science) проекти и на частни организации и фирми.
- Ясна стратегия относно участието на България в международни изследователски програми.
- Част от финансирането на БАН да се получава на основата на пазарна реализация на научен продукт, било през Център за иновации при БАН, спин-оф или по друг начин.
- Да се регламентира възможност за използване на изградената с публични средства изследователска инфраструктура извън целите на БАН и университетите. Дейността на Центровете за върхови постижения, Центровете за компетентност и София Тех Парк да е насочена основно за приложни изследвания на продукти, предназначени за пазара.

³ Периодичен анализ кои държави (включително извън ЕС) са важни за страната ни, защо, в каква перспектива, какво търсят, какво можем да им предложим и съответно те какво могат да ни предложат, което на нас ни е необходимо. Определяне на фокус, напр. износ на определени стоки, защото има определени подходящи условия, или привличане на инвеститори с цел разширяване на участието на български фирми във веригите за доставки. Да се определят инструментите и нужното финансиране за всеки пазар по отделно. СТИВ да работят план за изпълнение на съответна стратегия (национална/секторна), в който са определени необходимите ресурси за СТИВ, насърчителни мерки на ИАНМСП (делегации, панаири, експортен хъб) и др. Първоначално да се обхванат водещите 20 партньора, по-късно – до 50. Да не се изразходват публични ресурси за цели извън тези планове.

⁴ Вж. Приложение 1

- Инструментите за насърчаване на връзките между наука и бизнес да се пренасочат от науката към бизнеса. Водещ критерий да бъде комерсиализацията. Центровете за трансфер на технологии да излязат от институти и университети и да бъдат структури на секторни асоциации или представителните бизнес организации. Да се засили трансфера на знания, паралелно с трансфера на технологии.
- Инвестиция в човешки ресурси, които да са специално обучени за национални контактни лица (НКЛ), чиято дейност да е платена и отчетността им да следи за постигане на конкретни резултати. НКЛ да не се занимават само с Хоризонт Европа, а да се инвестира в техния капацитет да изградят мрежи с всички водещи държави и да идентифицират възможности за финансиране на конкретния ресор и извън европейските фондове.
- Изграждане на ефективно работещо звено съвместно с бизнес организациите за идентифициране и следене на сигнали за зараждащи се тенденции, което да е в подкрепа на планирането на стратегиите и дейностите в подкрепа на научните изследвания и иновациите. Целта е да се действа ако не изпреварващо, то поне активно, а не реактивно и догонващо.
- Промени в законодателството, насочени към признаване всички разходи за НИРД, а не само довелите до краен продукт.
- Разходи за НИРД в конкретни (посочени в приложение или наредба) дейности, да се съфинансират от държавата, в т.ч. за изпитания в България или чужбина, за придобиване на индустриална собственост, за публикации в определени научни списания, участие в международни конференции с доклад или презентация и т.н. Публично финансиране да се предлага само за преминаване на по-горни нива на технологична готовност, като минималното стартово ниво е 5 (4 за ИТ).
- Оценителите в Национален иновационен фонд да са от бизнеса, вкл. финансиращи организации. Да се финансират проекти според влиянието им върху пазара, а не върху науката. НИФ да бъде второстепенен разпоредител, но не към МОН (понастоящем – през ИАНМСП е към МИР). НИФ да реализира финансираните от държавата дейности по технологичен трансфер.

3. Държавна администрация, финанси и данъци

3.1. Данъци и финанси Предприемане на всички необходими действия за постигане на съответствие с критериите и ангажиментите за приемане на еврото на оповестената целева дата – 01.01.2024 г., представяне на в мотивите към проекта на ЗДБ за 2023 г. на реалистична прогноза за таваните на ръста на цените и дългосрочните лихвени проценти, сравнени с целеви стойности на Маастрихтски критерии за периода 2023-2024 г., следване на разумна фискална, доходна и ценова политика, и осигуряване на адекватни фискални буфери за ефективно противодействие на външни и вътрешни шокове, вкл. свързаните с енергийната криза и войната в Украйна;

- Инициране на промени в държавните такси за пълно въвеждане на разходопокривния принцип за всички държавни такси, в т.ч. по специални закони, които са изключени от прилагане на общия принцип чрез регламентиранияте специални изключения в ПЗР на Закона за държавните такси;
- Законови промени, гарантиращи спазването на принципа „замърсителят плаща“ за определяне на такса битови отпадъци според количеството генерирани и третирани отпадъци.

3.2. Бюджетна политика

- Инициране на изменения на Закона за публичните финанси, с оглед: преминаване към програмно бюджетирание (програмен формат на бюджет)⁵, актуализация на тригодишната бюджетна прогноза при всяка актуализация на бюджета⁶. Регламентиране на стандартизирана кодификация на областите политики, цели, бюджетни програми, проекти и мерки за аргументиране на програмните цели за адекватност, непротиворечивост, обосновааност и достижимост, срок на изпълнение, осигуряване на прозрачност, ефективност на управлението и

⁵ Вече двадесет години програмния формат на бюджет е допълващ или се прилага по изключение и от отделни ведомства. България е една от последните държави в ЕС която не използва този формат на бюджет като основен. Този тип бюджетирание е много по-ефективно и намалява вероятността от постоянно повишаване на данъците и публичните разходи.

⁶ Актуализациите на бюджета станаха традиционни. С тях могат да се променят важни параметри на бюджета, които да оказват влияние и върху следващия редовен бюджет. На следващо място, когато актуализациите се налагат заради външни макроикономически шокове, които се развиват с времето (война, пандемия и т.н.), е добре да има актуализация на бюджетната прогноза, защото тенденциите в макроикономическите показатели се променят съществено.

упражнявания контрол, оценка и мониторинг на хода и напредъка в изпълнение на политиките за зелен и дигитален преход спрямо отделените бюджетни и други публични средства;

- Съгласуване на средносрочната бюджетна прогноза в НСТС за осигуряване на необходимата прозрачност на бюджетния процес, използвана методология и основания за прогнозиране на основната рамка от макроикономически показатели, вкл. за ръст на производителност на труда, компенсацията на един нает, заетите, наетите и осигурени лица, МРЗ и др.
- Децентрализация на публичните финанси, вкл. промени в административно-териториалното устройство, на основата на новите териториални демографски и икономически реалности, увеличаване на приходната база на общините, прозрачност на бюджетния процес и отчетността на изпълнението на общинско ниво и др.
- Прекратяване на практиката капиталовите разходи в бюджета да служат за негов буфер и да не се реализират ефективно. Използването на капиталовите разходи като буфер в бюджета уврежда потенциала за икономически растеж. Те не се реализират реално и публичните инвестиции в икономиката са неефективни.
- Запазване на консервативния модел на бюджетно управление на разходите: максималният размер на разходите по консолидираната фискална програма да не може да надвишава 40 на сто от брутния вътрешен продукт.

3.3. Административна реформа

- Отстраняване на правни и административни мерки за реално прилагане на режима за адресна регистрация, вкл. чрез електронизация на целия процес и осигуряване на актуална информация за движението и числеността на населението по общини и населени места политиките по заетост, и осигуряване на тази основа и на надеждна информация за планирането, качеството и обхвата на предоставяните публични услуги и функции на общините и териториалните поделения към централните държавни органи и агенции;
- Регламентиране на ефективни мерки, включително и административнонаказателни, за мотивация на лицата за навременна промяна на адресна регистрация или адрес на управление по съответния административен или друг ред, след реално извършена такава, което влече негативни последици за фактическите собственици и ползватели на съответните обекти и имоти – съдебноизпълнителни действия, опис на имущество, проверки от контролни органи и пр. Създаване на механизъм, при подадено обосновано искане от заинтересованите лица, да се предприемат действия по служебно заличаване на вписания адрес на управление на юридическите лица, които нямат основание или е отпаднало основанието да ползват (владят или държат) имотите, на адреса на който са регистрирани. Това произтича от празнота в правната уредба на регистрационния режим на търговците и другите юридически лица. При регистрация или вписване на промени в обстоятелствата при търговците и другите юридически лица същите могат да посочат произволен адрес на управление, без знанието и съгласието на собственика или упражняващия правото на ползване и без да е предвиден ред за проверка за правното основание за ползване на имота на посочения адрес.
- Интеграция на Е-административни регистри от МТСП на основата на ЕКАТТЕ и ЕГН – осигурени лица, образователен и квалификационен статус, НКПД, КИД 2008, здравен статус, хора с увреждания и др., осигуряване на достъпни за общините данни по населени места, планиране и осигуряване на публични услуги от местните власти на основата на актуализиращи се ежегодно данни;
- Създаване на публично достъпен регистър по малки и средни населени места за критични проблеми на инфраструктурата, образованието, заетостта и др. и свързани проектни предложения за ПЧП, проекти финансирани с публични средства и др., във взаимодействие с местния бизнес, браншови и регионални сдружения при програмирането и изпълнение на проектите;
- Определяне на дългосрочен размер на държавната администрация, който да съответства на:
- 1). Размера на населението - при всяко национално преброяване (провеждано до сега на 10 години) размера на държавната администрация да се коригира.⁷

⁷ За последните 10 години населението е намаляло с около 12%, държавната администрация се е увеличила с 1%. Неслучайно, по много показатели в последните години според европейски статистики България има най-много административни служители на човек от населението;

- 2). Обема на дигитализация на публичните услуги.
- 3). Премахване на припокриващи се функции между звена в държавната администрация в отделните ведомства.
- Целта е оптимизиране на публичните разходи като увеличените бюджетни средства могат да се насочат в по-необходими области.
- Анализ на институционалната устойчивост в области на държавно управление които са чувствителни на външни икономически шокове-енергетика и здравеопазване.

4. Правни въпроси

4.1. Търговско право

- Да отпаднат като противоконституционни безсрочните ограничения за управителите и членовете на управителни органи на търговци и търговски дружества обявени в несъстоятелност, да упражняват в бъдеще такива функции (21, ал. 3 ТЗ, чл. 57, т. 4 ТЗ, чл. 141, ал. 8 ТЗ, чл. 234, ал.2, т.1 ТЗ). Тези норми лишават завинаги визираните в тях лица от право да участват в управлението на търговски дружества. Въвеждат презумпция за виновност на управителите и членовете на управителни и контролни органи, и колективна отговорност. Горепосочените текстове на ТЗ се отнасят и за лица, които нямат никаква вина за фалита на ръководеното от тях дружество.

4.2. Гражданско процесуално право. Административно право и процес.

- Да се извърши последваща оценка на въздействието на Гражданския процесуален кодекс (в сила от 01.03.2008 г.), като се изследва доколко формулираните основни начала (равенство на страните, установяване на истината, публичност, вътрешно убеждение на съдията и т.н.) се съдържат в останалите норми на кодекса, напр. в регулиращите касационното производство, изпълнителното производство, заповедното производство и постигнатите резултати от приложението им. Въз основа на оценката да се актуализира стратегията за съдебна реформа и подготвят необходимите нормативни промени⁸.
- Като стъпка за подобряване на достъпа до правосъдие, да се приемат нормативни промени според които, процентът на пропорционалната държавна такса по граждански дела според удостоверявания материален интерес да намалява с увеличаване на интереса, като се определи максимален размер, който таксата не може да надвишава. Същият принцип да бъде приложен при вписванията в АВ на подлежащи на вписване актове.
- Таксата от 4 % без горна граница е бариера пред правосъдието, тъй като при търговските, а и при гражданските спорове през последните години имущественият интерес става все по-висок, съответно расте и съдебната такса. Този размер на таксата е пречка пред достъпа до правосъдие не само за малкия и среден бизнес, но и за големите компании при високи стойности на цената на иска.
- В административното производство също се въведоха такси съобразно така нар. имуществен интерес, въпреки, че това не са имуществени, а административни спорове.

5. Образование, обучение и умения

5.1 Средно и професионално образование

- Изграждане на система за прогнозиране на потребностите на живеещите в съответния район с цел гарантиране на място на всяко дете в детската градина и основното училище по местоживеене. Необходимо е активно сътрудничество с общините и службите по адресна регистрация;

⁸ Годишите след влизане в сила през 2008 г. на „новия“ ГПК се характеризират с постепенно ограничаване на процесуални възможности, свързани с правото на справедлив процес и на ефикасни средства за защита. Ограничиха се възможностите за: представяне на доказателства- т.нар. концентрационно начало, ограничено до размяна на книжа; касационно обжалване, което води до оставяне в сила на неправилни решения; необжалваемият имуществен интерес пред ВКС по търговски дела нарасна поетапно от 5 хил. лева на 20 хил. лева; при заповедното производство възможностите за достъп до правосъдие от страна на длъжника са сведени до минимум, за сметка на бързината. Издават се заповеди за изпълнение без каквито и да е доказателства за безспорността на вземането, а възможностите за възражение за свързани с кратки срокове и ненадеждни способности за връчване на съобщения. Заповедното производство се превърна в доминиращо производство в районните съдилища, въпреки, че няма нищо общо с правораздавателната дейност.

- Създаване на механизъм за финансиране на материално-техническата база на училищата – зали по теория, басейни, бази за спортуване, бази за развитие на умения извън училищната програма и т.н.;
- Създаване на механизъм за оценка на знанията, уменията и възможностите на учениците, така че да се възползват при желание от тяхна страна от индивидуални учебни планове, включващи преминаване за една учебна година на учебен материал за две учебни години, преминаване по определени учебни предмети в по-горен клас и т.н. Учебната програма е пригодена за ученик на средно ниво, не се отчита наличието на лица с по-ограничени или с по-големи възможности. Това води до две неприятни за всички последици – лицата с по-ограничени възможности напускат образователната система преждевременно, а надарените ученици изостават и постепенно стават посредствени;
- Разширяване на възможностите чрез финансиране и законодателно гарантиране на правото за включване в курсове за омотряване и курсове за придобиване на компетентности от прогимназиалния етап на основното образование;
- Включване във всички учебни програми на значително повече учебни часове, гарантиращи цифрови умения, финансови компетентности, умения за общуване;
- Гарантиране на всеки ученик правото в училищна среда да ползва психологическа подкрепа от професионален психолог;
- Създаване на ясен и подробно разписан механизъм за валидиране на компетентности за завършен период от училищно образование или за завършен клас или етап на образование;
- Обществено обсъждане на принципите на функционирането на образователната система. Например – ученик, който не е успял да се справи с изпитите след седми клас, продължава образованието си в осми клас.

5.2 Професионално обучение, квалификация и умения

- Финансово и законодателно гарантиране за връщане във формалната образователна система, чрез включване във вечерна или задочна форма на обучение за придобиване на етап или степен на образование или на професионално образование и обучение;
- Изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение за даване на възможност на лица над 16-годишна възраст без минималната образователна степен, който се изисква за придобиване на степен на професионална квалификация, да придобиват елементарни професионални умения по професията;
- Изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение и поднормативните документи в посока опростяване на процедурата по валидиране на квалификацията, като целта е значително да се повиши броят на лицата, които да се възползват от процедура по валидиране на компетентности, придобити по неформален път;
- Либерализиране на режима за получаване на професионално обучение, езиково и професионално, на законно пребиваващи работници от трети страни;
- Разширяване и законодателно гарантиране на стимули за работодателите (например финансови, данъчни облекчения, последваща субсидирана заетост и др.), които дават възможност на ученици и възрастни обучаеми да провеждат практика и стаж в предприятията;
- Законодателни промени с цел намаляване на административната тежест при провеждане на квалификационни курсове.

5.3 Висше образование

Виж. [Позиции на УС на БСК за необходимите решения и мерки за цялостна реформа на висшето образование](#)

6. Интереси на работодателите

6.1 Трудово законодателство, безопасност и здраве при работа пазар на труда, доходи, социална политика

- Изготвяне на стратегическа рамка за реформа на осигурителната система (Приложение 2).

- Изготвяне на стратегическа рамка за реформа на финансирането на здравната система и НЗОК.⁹
- Изготвяне на стратегическа рамка за определяне на минималната работна заплата. Тя трябва да отчита всички международни договорености поети от Р. България, както и съответствието в тяхното прилагане. На първо място Конвенция 131 на МОТ, която не се отменя от проекта на директивата за адекватните МРЗ. На второ място трябва да се отчита темпа на нарастване на МРЗ спрямо първите 5 държави в ЕС с най-висок темп на нарастване, фазите на бизнес-цикъла и т.н. Стратегическата рамка обаче трябва да води до обективност на модела и да изключва популизма, който ежегодно се развива по темата.
- Анализ на системата на ТЕЛК на база актуализираната и вече натрупана информация за последните години, с цел подобряване ефективността при разхвърляне на средствата, както и идентифициране възможностите за злоупотреба.
- Анализ на мерките за балансирано регионално развитие и стабилизиране на демографските тенденции.
- Промени в КТ с цел преодоляване на някои недостатъци, многократно артикулирани през последните 10 години (вж. Приложение 3)

7. Дигитална трансформация

7.1 Дигитализация на административните услуги

- Реформиране на администрацията с цел намаляване на бюрокрацията при ползването на административни услуги и въвеждане на принципа „на едно (виртуално) гише“ при работата на администрацията, свързана с издаване на документи като удостоверения, справки и др.; задължително въвеждане на ползване на електронни административни услуги онлайн през единен портал и избягване на ходенето на място до различните институции, както и избягване на практиката всяка институция да има отделен портал за електронни услуги.
- Драстично съкращаване на сроковете за издаване на документи и въвеждане на единна система за справки между различните институции в случаите, когато за даден казус са необходими различни видове административни документи.
- Реформа, касаеща документооборота на администрацията – въвеждане на задължителния машинно-четим формат на всички административни документи и прекратяване на практиките, свързани с разпечатване на документи, работа по тях „на ръка“ и последващото им сканиране в машинно-нечетим формат, който не позволява индексация и последваща работа и проследяване по тях.

7.2 Дигиталната трансформация в европейски и глобален аспект

- **Способстване за безпроблемно провеждане на политиката на дигитална трансформация** в предприятията. Изхождайки от разбирането, че 1) технологиите напредват с бързи темпове, а законодателството (регулирането) са в риск от изоставане, 2) че дигиталната трансформация е индивидуален процес за всяко едно предприятие, както и, 3) че това е процес в развитие поради технологичните и други промени, то е необходимо своевременно модернизиране на законодателството, така, че да се внася баланс между интересите на предприятията с тези на потребителите и обществото.
- Изготвяне на изцяло нова концепция за киберсигурност на страната, обхващаща не само държавната администрация, но и бизнеса и включваща последователна законодателна рамка, вместо работа „на парче“. Концепцията трябва да се опира на еволюция на практиката по киберсигурност и да позволява не само бърза оценка на рисковете, но и светкавична адаптация към променящата се среда, с цел избягване на казуси като „Търговски регистър“, „НАП“ и „Български пощи“. Преосмисляне на технологиите, използвани за защита.
- Предварително изпреварващо обсъждане с бизнес организациите в работен порядък на позициите на България по ключовите европейски регламенти – Data Act, AI Act, Cybersecurity Resilience Act и др. Недопустимо е българската позиция да се научава от медиите или от чуждестранните партньори на бизнеса, а не от българската администрация. По тези теми

⁹ Настоящият модел с прекалено много здравни заведения не отговаря на съвременните реалности които са базирани на добре развити регионални здравни центрове с модерна техника и квалифициран персонал плюс високо мобилни транспортни средства за спешна здравна помощ. Като допълнение тук може да се добави и силно развит застрахователен пазар за здравните рискове, който да допълва системата на НЗОК;

бизнесът може само да помогне на администрацията да защити по-успешно българския национален интерес.

- Регламентиране на въвеждането и използването на блокчейн технологиите и включването на публичните услуги към Европейската блокчейн инфраструктура за услуги. Да не се чака европейски регламент, а да се действа изпреварващо.
- Ускоряване на процесите, свързани с предварително тестване на ефекта от планирано ново законодателство в областта на дигиталната трансформация чрез т.нар. sandboxes. Задължително широко участие на бизнеса в тези процеси.

Приложение 1:

- Ролята на мандатността на СТИВ да се сведе до минимум, успешните служители на СТИВ да работят по 5, 8 или 10 години в една държава (това изисква съществена промяна на събирането и разпространението на информация за капацитета на българските фирми). Да има 3 категории СТИВ:
 1. В пазарни икономики, където промоцията на държавата и определени сектори е по-важна от подкрепа за конкретна фирма (без такава да се изключва);
 2. В централно-планови икономики, където СТИВ препоръчва конкретни български фирми (изработване на критерии!);
 3. ПЧП, където пазарът не е приоритетен за България, но има група фирми или сектор със специфични интереси. На тези места издръжката на СТИВ е за сметка на тези фирми.
- Възлагане на конкретни дейности по насърчаване на износа на външни изпълнители според консенсусни критерии.
- Да се обезпечи постоянното функциониране на Експортен хъб България към ИАНМСП. Да се разшири тематичният обхват по предложения на секторни асоциации.
- Публичност на техническите отчети от работата на ИАНМСП, Агенция за инвестиции и СТИВ.
- Да се увеличи делът на публично финансиране на „мисии от вносителите“, както по повод на специализирани панаири и изложби, така и по покана (инициатива) на големи секторни асоциации и клъстери с етикет.
- Груповите участия в панаири и национални изложения в чужбина да се организират достатъчно рано, за да се постига търсената ефективност. ИАНМСП да има грижата за промоция на участващите фирми сред целевите групи в съответната държава. Всички участници в такива панаири и изложения да са преминали обучение какво се прави преди, по време и след панаира.
- Да се преосмисли начина, по който изглежда присъствието на България на панаири и изложения. Когато се планира национален щанд, това да става в работна група с бизнес организациите и браншовите асоциации. Дизайнът, позиционирането, активностите, сценарият на участието да бъдат стратегически премислени в насока постигане на точно определени цели, различни от просто участие. При необходимост да се планира и разпредели наличният ресурс за по-малко, но ключови изложения, от които ще произтекат ползи, адекватни на усилията и вложените средства.
- Ежегодна анкета за потребностите на фирмите – от независимо лице, избрано чрез обществена поръчка.
- Административна реформа, нива на права и отговорности, изцяло електронна комуникация вътре и извън администрацията.

Приложение 2:

- промени в медицинската експертиза на работоспособността и уврежданията и приемане на Международната класификация на функционалността, уврежданията и човешкото здраве /ICF/ на СЗО с цел пресичане на злоупотребите с инвалидните пенсии, краткосрочните обезщетения за временна нетрудоспособност, придобиване на права за социални помощи и услуги, и скъсяване на средния ефективен трудов живот при изостряща се демографска и миграционна криза;
- отстраняване на противоречията между изискванията за категоризация на труда, регламентирани в КСО, свързани с условията на труда, характера на извършваната работа и действащата подзаконова нормативна уредба (Наредба за категоризиране на труда при пенсиониране, приета с ПМС № 235/20.10.1998 г.) в съответствие с аргументацията, представена в становище на БСК от 2019 г.;
- пряко обвързване на осигурителния принос с размера на получаваните пенсии, вкл. насърчаване на лица с натрупан изискуем осигурителен стаж и недостигаща възраст за пенсиониране да заемат работни места при нови работодатели, макар и с по-ниско възнаграждение спрямо получаваните на предишни работни места, без да бъде намаляван размерът на пенсията, изчислен към момента на придобиване на изискуемия минимален осигурителен стаж;
- промени в режима на изплащане на обезщетенията за първите три дни от временната нетрудоспособност за ограничаване на злоупотребите с обезщетенията за временна нетрудоспособност;
- промени в приходната основа, вкл. във връзка с предстоящото преразпределение на активите на БНБ при приемане на еврото, на инвестиционната политика на т. нар. Сребърен фонд и отказ от използване на отклонените приходи за финансиране на текущите дефицити в публичния сектор;
- Отпадане на т. нар. минимални осигурителни прагове по икономически дейности и длъжности (не се прилагат в нито една ДЧ на ЕС);

Приложение 3:

- Усъвършенстване на правилата за легитимиране на национално представителните организации на работници и служители, и на работодатели, като процедурата да се провежда на всеки седем години, вместо на всеки четири;
- Премахване на натрупването на "отпуск върху отпуск" при отглеждане на дете до 2 години и др.;
- Въвеждане на електронна трудова книжка;
- Оптимизиране на режима на внос на работници от трети държави, вкл. чрез дигитализация на процеса и създаване на единна входна точка;
- Реформиране на системата на медицинската експертиза на функционалността, вида и степента на уврежданията на основата на Международната класификация на функционалността, човешкото здраве, уврежданията (ICF);
- Премахване забраната за полагане на извънреден труд чрез промени в Кодекса на труда;
- Разширяване на достъп до пазара на труда на лица, навършили 15 г. и над 50 г. възраст, уязвими социални групи (хора с увреждания, жени – майки, младежи, лица без образование и квалификация, уязвими етнически общности), граждани на трети държави и др.
- Насърчаване на колективното трудово договаряне, на основата на достигнатата степен на представителство и покритие на членската маса на синдикалните и работодателски организации, при спазване на принципите на доброволност, свобода на договаряне, и на основния конституционен принцип, че икономиката на Република България се основава на свободната стопанска инициатива (чл. 19) и на чл. 2, т. 1 на Конвенция 98 на МОТ, осигуряващ защита срещу вмешателство в работата на синдикалните и работодателски организации;
- либерализация на нормативната уредба на агенциите за временна работа (ABP), като отпадне ограничението за 30% дял на наети чрез ABP работници в общия брой наети от приемащото предприятие, и ограниченията за вида на трудовия договор между предприятие, осигуряващо временна работа и наетия работник, за изпълнение на дейности при условията на първа и втора категория труд и други секторни забрани;
- Отпадане на възможността МС да определя допълнителни трудови възнаграждения и обезщетения, извън регламентирани в КТ (сегашен чл. 244, т. 2, КТ),
- Облекчаване на разрешителния режим за работа на лица от 15 до 18 г., работещи по договори за обучение в т.нар. дуална система, намаляване на прага за възраст за приемане на работа от 16 г. на 15 г. (чл. 301 КТ), в съответствие с Конвенция № 138 относно минималната възраст, 1973 г. на МОТ /ратифицирана/, намаляване на прага от 90% на 60% от минималната работна заплата, дължима за наети лица по трудов договор за обучение;
- прецизиране на текстовете, уреждащи правото на подбор при закриване на част от предприятието, при съкращаване на щата или намаляване на обема на работата по чл. 329, с цел отстраняване на натрупани противоречия в практиката при неговото използване;
- актуализиране на кръга на лицата и прецизиране на условията за предварителна закрила при уволнение по чл. 333, като такава се предвиди само за изключителни случаи в съответствие с международното и европейско трудово право и практика в ДЧ на ЕС;
- определяне на императивен срок за получаване на отговор по искане на предварително разрешение, мнение или съгласие по чл. 333, от инспекцията по труда, трудово-експертната лекарска комисия или синдикален орган за уволнение, и регламентиране на т. нар. „мълчаливо съгласие“ в случаите на непроизнасяне в определения срок;
- разширяване на възможността за работодателя едностранно да прекрати трудовия договор по негова инициатива по чл. 331, ал. 1 на КТ, като се запази действащият размер на обезщетението от четири РЗ (ал. 2 на същия член), и се предвиди възможност за неговото увеличаване чрез КТД или индивидуален трудов договор, като предвидените обезщетения по чл.222, ал. 3 да бъдат изплащани само в случаите, когато прекратяването на ТД е по инициатива на работодателя;
- регламентиране на възможност за неприлагане на отделни клаузи или на целия отраслов/браншов КТД от отделни предприятия или синдикални организации, подали едностранно заявление към страните по БКТД, каквато е практиката в редица ДЧ на ЕС, поради честото наличие на разнородно членство в няколко браншови работодателски сдружения от различни икономически дейности, и съществени различия в условията на труд и трудови възнаграждения;

- Във връзка с неуреденото съдържание на понятията „бранш“ и „отрасъл“, използвани широко при регламентиране на изискванията за сключване и изпълнение на КТД, вкл. и при водене на преговори по МРЗ, предлагаме“.
- въвеждане в ДР на КТ на две нови тт. 23 и 24 в КТ, даващи определения за „отрасъл“ и „бранш“, с ясни указания за приложимия знак по кода от Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008), с цел ясна регламентация на изискванията за сключване и изпълнение на КТД, вкл. при водене на преговори по МРЗ, както следва:
 - *„22. „Отрасъл“ е част от Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008), утвърдена от НСИ, която включва един или няколко раздели, идентифицирани с двузначен цифров код.*
 - *23. „Бранш“ е част КИД-2008, която включва една или повече икономически дейности от един или повече раздели, идентифицирани с тризначен и/или четиризначен цифров код.“*